

men vond niets dan bloed, vleesch en beenderen, maar ook dat gaf voldoening.

Maar reeds den volgenden dag was de rust teruggekeerd en kraaiden de hanen een frisschen, puren morgen tegemoet. De boeren waren niet boos meer en sloegen nog slechts hun eigen vrouwen, de soldaten rookten kalm hun pijpen en Fedor Fedorowitch Abarow zorgde voor den goeden geest.

Maar als offer van Gods woede was de heilige gemeente van Patoerska gevallen en groot was de droefenis in Israël om hen, die dood terneer lagen le kidoesch hascheem *).

En in een hoekje van een hooizolder, omsnuffeld door vier groote ratten, zaten hand in hand twee groezelige kindertjes, met vieze neusjes en gescheurde kleertjes en huilden, zonder dat ze beseften, dat Reb Sorich, hun vader, die dwars over den zolder lag, Soere zijn vrouw, die ontbloot ten halve uit het venster hing, Chajim hun broer, die op 't erf bleek neerlag en Dweire hun zuster, die met bebloeden buik haar ingewanden had ge- baard, dood waren, voor goed dood en zij wèezen, gered door het toeval van hun kleinheid en den overvloed van 't stroo.

Zoo vonden hen Berl en Nachoem, twee mannen, die gereisd hadden op den dag der verwoesting en op dien der doodenvrede waren teruggekeerd om hun jonge vrouwen en kinderen in bloed terug te vinden. Zij door- trokken het verlaten stadje, zwijgzaam met heel harde trekken om hun mond en levenloos droeve oogen en vonden geen levenden, totdat zij het huilen der kleinen hoorden.

En de twee jonge mannen namen de kinderen van Reb Sorich, de over- geblevenen, op; Berl droeg Riwkele en Nachoem Feigele, en ze verlieten in stilte de plaats der verwoesting en gingen door 't woud naar de groote stad.

Het waren oproerigen, deze twee jonge mannen en ze spogen driemaal voor het leven uit. Ze drukten elkander de hand en gingen ieder hun weg.

Bedelend bij de balboesiem †) van de plaatsen aan den weg ging Nachoem met Feigele en liep zoo lang, van grens tot grens, tot hij in Amsterdam een woonplaats vond.

En Berl met Riwkele spooog tweemaal drie keer nog, eerst op Rusland, toen op Europa, en trok Zuidwaarts, bedelend om hulp voor een wees, en schiepte zich te Triëst in en ging naar 't land van Israël.

Vreemd is het lot van Israël. In sinaasappelen zult gij Uw brood ver- dienen. Nachoem plofte in Amsterdam in den modder van de Valkenburger- straat. Met z'n tallith §) onder den arm liep hij den volgenden morgen naar de synagoge van emigranten uit Rusland en vertelde van de ver- woesting der heilige Gemeente van Patoerska. Men schonk hem hulp. Hij huurde zich een kar, ging ter fruitmarkt, kocht zich een wagenlading

*) Ter heiliging van Gods naam.

†) Gegoede huisvaders.

§) Bidmantel.